

Pædagogisk læreplan for Græshoppen 2023

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	3
Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan	4
Pædagogisk læreplan	6
Fælles pædagogisk grundlag	7
Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	8
Pædagogisk læringsmiljø samt	11
fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø	11
Samarbejde med forældre	12
Børn i udsatte positioner	13
Sammenhænge	15
Inddragelse af lokalsamfundet	16
De seks læreplanstemaer	17
Alsidig personlig udvikling	18
Social udvikling	19
Kommunikation og sprog	20
Krop, sanser og bevægelse	21
Natur, udeliv og science	22
Kultur, æstetik og fællesskab	24
Evalueringskultur	25

Hvem er vi?

Græshoppen er en lille hyggelig børnehave, der ligger i gåafstand til Farum Sø og den omkringliggende skov. Vores gode store legeplads indbyder til udeliv og udendørs aktiviteter året rundt. Græshoppen er normeret til 50 børnehavebørn, i alderen 3 til 6 år (skolestart), fordelt på tre stuer. Børnene kommer fra vuggestuer i nærområdet, dagplejen, fra hjemmet eller tilflyttere.

Vi vil gerne være kendt for at være et hus, hvor hverdagen skaber trykthed, pædagogiske aktiviteter skaber udvikling og vores traditioner er med til at styrke fællesskabet for børn, forældre og personale.

Vi håber at lærerplanen, og arbejdet med Furesøs styrkede pædagogiske lærerplaner, kan være med til at skabe et fagligt godt og trygt fundament til vores daglige arbejde med børn, forældre og kollegaer.

Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan

På baggrund af oplæg fra dagtilbudsleder og faglige fyrtårne, har både medarbejdere og forældrebestyrelsen drøftet analysen af den seneste periodes PEF, som er vores planlægnings- og evaluerings redskab i Furesø samt anden pædagogisk dokumentation. Det har givet anledning til justering af læreplanen. De retningsgivende refleksioner er opdaterede og der er beskrevet nye eksempler på den pædagogiske praksis ind i den pædagogiske læreplan.

Ud fra analysen og drøftelserne har dagtilbudsleder konkluderet følgende om børns oplevelser og hvordan det pædagogiske læringsmiljø indfrier vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag.

Opsamling:

Børns oplevelser og børns perspektiver:

Når vi kigger på de seneste to års arbejde i Græshoppen, med styrket personalegruppen, har det på mange parametre givet et godt resultat i arbejdet med børnene og de styrkede lærerplaner. Vi vil fortsætte vores arbejde med fokus og overskud til at skabe et spændende, lærerigt og trygt børnehaveliv for Græshoppens børn.

Vi oplever at børnene i Græshoppen, nyder godt af den energi og overskud der er i personalegruppen, og de tiltag og aktiviteter personale skaber med en børnekultur hvor der er god mulighed for voksenpositionering (foran/ved siden af/bagved).

Dette oplever vi ved at børnene selv igangsætter de aktiviteter vi har tidligere har introduceret eller børnene efterspørger om vi igen kan lave en given aktivitet.

Vi vil gerne gøre plads til løbende at noterer mere her. (Især i forhold til vores PEF "vand i sand" side 30).

Hvordan har vi indfriet vores pædagogiske læreplan og det pædagogisk grundlag:

Græshoppen er et rigtig godt sted, med plads til at udvikle, igangsætte og fejle. Både for børn, forældre og personale.

Når vi i forordet skriver at, vi vil gerne være kendt for at være et hus, hvor hverdagen skaber tryghed, pædagogiske aktiviteter skaber udvikling og vores traditioner er med til at styrke fællesskabet for børn, forældre og personale. Så er det fordi vi mener at det er en stor del af vores arbejde med den styrkede læreplan og pædagogiske grundlag.

Dette kan ikke gøres uden en styrket alsidig personalegruppe, der kan arbejde i et fællesskab, omkring alle børn i hele Græshoppen. Vi har 51 børn, der af alle, både andre børn, forældre og personale, skal ses og forstås som et enkelt individ med plads på stuen og i hele huset.

Når vi taler om en hverdag der skaber tryghed, så tænker vi på det pædagogiske grundlag hvor:

Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.

Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.

Når vi taler om pædagogiske aktiviteter skaber udvikling, tænker vi på

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.

Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.

Og når vi taler om at Græshoppens traditioner, som vi især det seneste år har formået at genetablere, er med til at styrke fællesskaber, så mener vi at Græshoppens traditioner er med til at skabe et miljø der styrker følgende:

Demokrati & Medborgerskab

Fællesskab & Inklusion

Forældre & Forældresamarbejde

Den generelle forbyggende indsats

Vi vil i Græshoppen gerne forbedre os i vores beskrivelser af de aktiviteter vi etablerer, i forhold til de styrkede læreplaner. Så det også er tydeligt for forældrene, hvor vi er i de 6 læreplanstemaer.

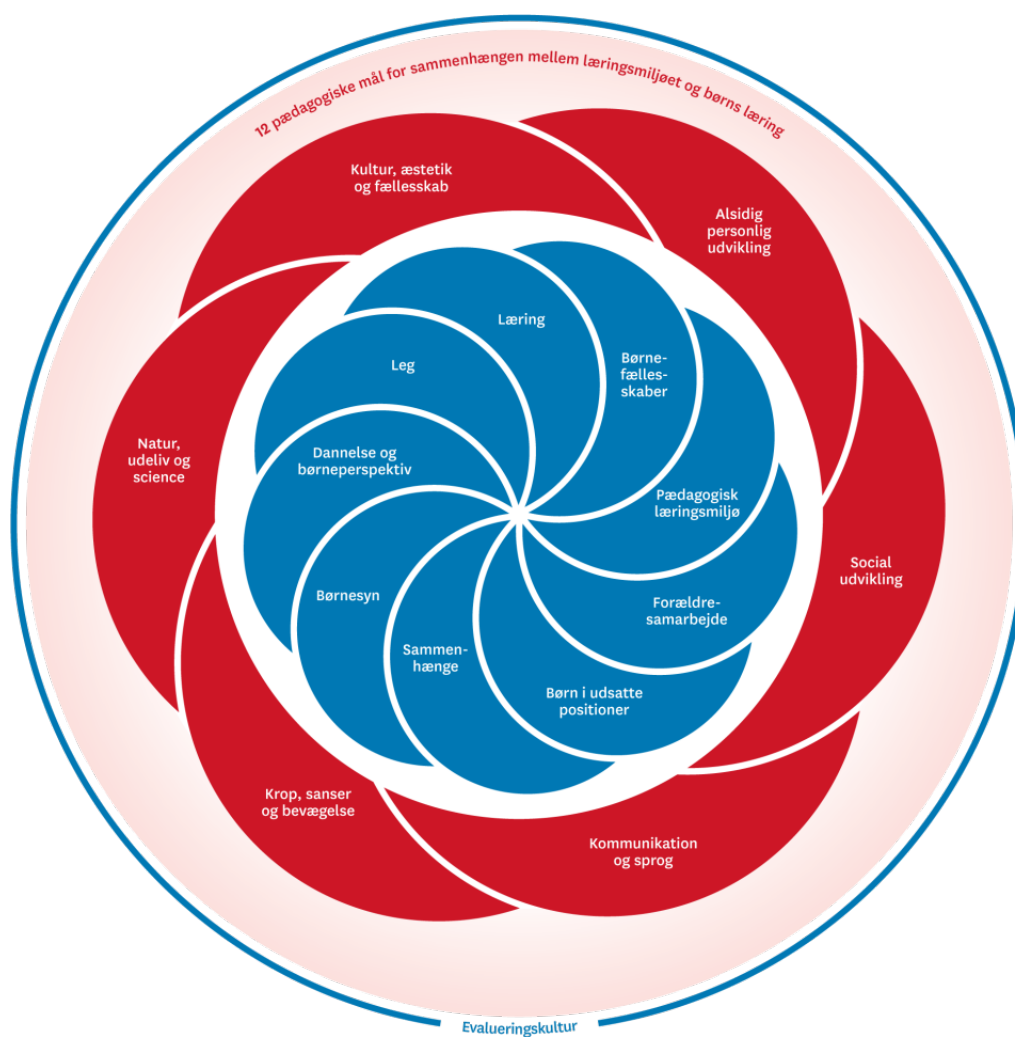
Pædagogisk læreplan

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold.

Læreplanen er et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde. Børnenes perspektiv og børnefællesskabet skal inddrages og læreplanen skal tage højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, det blå centrum i "blomsten" samt de seks læreplanstemaer, de røde kronblade på "blomsten" og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Dagtilbudslederen har ansvaret for at udvikle den omkransende evalueringskultur.

Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

De centrale elementer i den styrkede læreplan er:

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- ❖ Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- ❖ Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- ❖ Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- ❖ Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Barnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for.

Furesø kommunes [Børne- og ungepolitik](#) beskriver de overordnede rammer for:

- Demokrati & Medborgerskab
- Læring & Læringsmiljøer
- Fællesskab & Inklusion
- Forældre & Forældresamarbejde
- Faglig indsats & Sammenhænge
- Den generelle forbyggende indsats

Dannelse og børneperspektiv. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Børn i dagtilbud skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Furesø Kommune beskriver i det fælles lærings- og dannelsessyn hvordan vi forstår begrebet dannelse og hvordan vi skaber dannelsesmuligheder for børn i dagtilbud, vi siger det kort: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”. [Fælles lærings- og dannelsessyn](#). Dannelsesperspektivet kobler sig til læringsbegrebet og beskriver samspillet mellem barn og dets verden.

Leg. Leg har en værdi i sig selv. Leg er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutiner.

I [Furesø Kommunes](#) fælles lærings- og dannelsessyn beskrives hvordan læring har fokus på de mangfoldige kompetencer børn tilegner sig; personlige, sociale og faglige. I [Furesø Kommune](#) vægter vi tre kendetegn for hvad børns udbytte sigter på: engagerede og deltagende; innovative og fejlmodige og ansvarlige og klimabevidste. Vi har fokus på børns progression og på deres nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende og alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende i en balance mellem individ og fællesskab.

Center for Dagtilbud, Skole og Forebyggelse vægter for 0 – 18 års området:

- 1 vision: Alle børn og unge skal trives, udvikle sig og lære ud fra deres individuelle forudsætninger, som en del af sociale fællesskaber – så de bliver livsduelige og får en ungdomsuddannelse.
- 2 grundsyn: En bred fælles forståelse af læring og dannelse som: "at blive til nogen i små og store fællesskaber".
- 3 målsætninger: fællesskaber; læring og rammer der understøtter.
- 4 principper: ressourcessyn; udgangspunkt i kontekst; børn og familier skal mødes med en samlet plan samt at stærke fagligheder styrker tværfagligheden.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk i Græshoppen og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

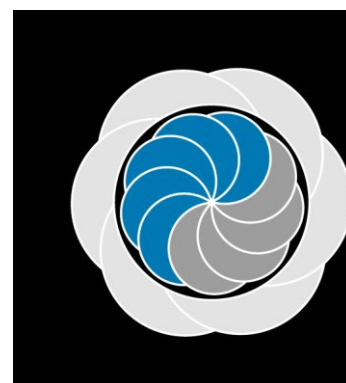
Leg

I forhold til leg har vi i en periode valgt at fokusere på legepraksis. Derved forstår vi, at alle børn skal kunne deltage i en leg ex "Alle mine kyllinger" og vide, hvor skal min krop stå, hvad skal jeg gøre og hvad skal jeg sige. De voksne må guide børnene ved at gå forrest indtil barnet har prøvet denne leg så mange gange, at barnet kan deltage og har opnået legekompeter og en god legepraksis. Samtidig vil vi arbejde med og have fokus på ÅBENHED i legen, så der er plads til børnenes initiativer og tiltag. Der skal være åbenhed i legen, så barnets perspektiv kan inddrages – ex at ræven i "Alle mine kyllinger" kan være et monster, hvis det er forslaget fra barnet, der er "ræven".

Vi har udarbejdet en struktur der i løbet af dagen og ugen giver muligheder for at børn deltager i forskellige gruppesammensætninger og øver sig i at lege – vi har en mangfoldig sammensat børnegruppe, hvor flere børn har brug for, at de voksne deltager aktivt i deres leg og ved hjælp af voksenpositioner – gå foran – gå ved siden af og gå bagved - guider børnene til en bedre legepraksis.

Dannelse og børneperspektiv

I Græshoppen er der tid til, at børnene har medindflydelse på deres dag. Både i forhold til rammer og indhold. De skal føle sig set, hørt og inddraget. Personalet i Græshoppen arbejder med en oprigtig nysgerrighed og fokus på, hvad det enkelte barn og fællesskabet, har interesse i på et givent tidspunkt. Dette er gældende for hele dagen, om det er når børnene kommer, til samling, aktiviteter, leg eller ex. på legepladsen, hvor der er et par børn, der har sneget sig ind, for at fylde vand i nogle spande fra sandkassen. I stedet for at irrettesætte, så spørges der ind til om børnene godt kunne tænke sig at vi fyldte vand i vores balje i sandkassen.

Børnefællesskaber

Børn lærer af hinanden og de møder mange forskellige fællesskaber i løbet af dagen/ugen i Græshoppen. Det giver barnet mange forskellige deltagelsesmuligheder og muligheder for relationer på mange måder. Barnet skal være sammen med et andet barn eller voksen for at være i fællesskab, man kan ikke være i fællesskab med sig selv. Kvaliteten af relationer barn/barn og barn/voksen er afgørende – det er personalets ansvar at de forskellige fællesskaber fungerer, vi må undersøge, hvad der er på spil og ændre vores praksis, hvis vi oplever sammen med børnene/forældrene at de ikke trives i fællesskaberne.

Forældrene har stor indflydelse på børnenes muligheder for at skabe fællesskaber – Det har en stor betydning at børnene har et stabilt fremmøde og at forældrene er med til at skabe en positiv omtale af børnehaven, de andre børn, deres forældre samt personalet.

I Græshoppen arbejde vi med den gode historie, når noget er svært, finder vi de rigtige tidspunkter at tale om det. Ex. hvis et barn har det svært i fællesskabet, taler vi om det der virker og gør det større, sammen med barnet. I samarbejde med forældrene finder vi ud af hvordan vi alle kan understøtte dette.

Barnesyn

I Græshoppen arbejder vi med et værdiskabende børnesyn. Vi ser barnet som en person, der skal behandles som vi selv vil behandles. Vi alle vil gerne ses, høres og forstås. Og så vil vi gerne have det sjovt samtidigt. Børn der har gået i Græshoppen skal helst huske tiden i børnehaven som et skønt, spændende og især sjovt tidspunkt i deres liv. Det er jo fantastisk at være barn, og vi vil være med til at skabe tiden til at være det.

Læring

For os i Græshoppende er læring summen af ovenstående fire elementer. Vi er især optaget af at skabe plads og tid til at børnene, i leg og aktiviteter er innovative og fejlmodige. Læring er at børnene tør at skabe noget, forstå det de skaber, fejle og så turde igen. Vi vil gøre alt for ikke at have fokus på fejlen, men potentialet bag den.

Pædagogisk læringsmiljø samt

fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø

Dagtilbud skal hele dagen etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22 -23 og s. 30)

Furesø Kommunes dagtilbud har beskrevet tre læringsrum, hvor vi tænker læring for og med børnene:

- **Rutiner:** fx aflevering og afhentning, af- og påklædning i garderobe og badeværelse, måltider og sove/hvilestunder.
- **Vokseninitierede aktiviteter:** planlagte eller spontane; fx ture, samlinger, rytmik, kreative forløb og sneboldskampe.
- **Børnekulturen:** Det, der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentligt element samt de aktiviteter som børnene initierer.

Voksenpositioner: Med fokus på det enkelte barn og børnegruppen som helhed, tages der bevidste valg i måden, der organiseres på. De pædagogiske medarbejdere vurderer hele tiden hvornår de skal **gå foran** børnene, **ved siden af** børnene eller **bagved** børnene, afhængig af barnet, situationen og konteksten.

Dagtilbud arbejder med børns læring over hele dagen og ofte med mange af de 6 læreplanstemaer og elementer fra det pædagogiske grundlag i spil på samme tid. Læring må også ses på tværs af læreplantemaerne: vedholdenhed overfor vanskeligheder, evne til fokusering og koncentration, evne til at samtænke viden og erfaringer og koble på tværs af kontekster, evne til at opsøge relevant hjælp samt at kunne skifte mening og se andres perspektiver; **metalæring**. At blive opmærksom på, hvordan man lærer bedst, foretrukne **læringsstrategi**, sker i alle hverdagslivets situationer. Er det fx ved at øve sig igen og igen, at få instruktion og forklaring af andre eller at se hvordan andre gør og selv prøve, når man er klar.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I Græshoppen er hverdagen tilrettelagt med udgangspunkt i at komme rundt om alle tre læringsrum. Vi er et hus, tre stuer, der både arbejder med voksenstyret og børnestyret aldersintegreret og aldersopdelte læringsmiljøer. Børnene kan i løbet af dagen vælge hele huset, ex om morgenen før stuesamling, om eftermiddagen eller i en af vores rutiner, som frugt, hvis de har et ønske om at spise på en af de andre stuer. En dag i Græshoppen kan være:

Rutiner som den gode aflevering ud fra en god start både for barnet og deres forældre. Plads og tid til skift fra inde til ude, fra aktivitet til måltid.

Vokseninitierede aktiviteter der både er stueopdelt og gruppeopdelt. De stueopdelte giver især plads til en variation af læringsrummet med ugeplan, med leg og bevægelse i vores rytmikum, turdag og kreadag. Gruppedagen med fokus på aldersopdelte aktiviteter. Vi har en fantastisk legeplads, hvor vores intentioner, er at have en daglig vokseninitierede tilrettelagt aktivitet, der underbygger vores pædagogiske arbejde med temaet "udeliv, natur og science". Aktiviteten er et tilvalg barnet kan tage for at deltage, ud fra egne interesser om det er for aktiviteten eller fællesskabet er barnets valg.

Vi gør det allerede, spontant med børnene, som en del af børnekulturen.

Børnekulturen i Græshoppen er især præget af til og fravalg. Vi skaber rammerne til det ex ved at have åbne stuer om morgenen og eftermiddagen. Selvom legepladsen er stor, har den mange tydelige legezoner, hvor børnene trygt kan opholde sig og finde på, alene og i fællesskaber.

Samarbejde med forældre

Dagtilbud skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24)

Forældresamarbejde sker i mange fora:

- Samarbejder med fokus på forældrenes eget barn, dialoger i hverdagen, forældresamtaler.
- Samarbejder omkring børns hverdag og læring, fx ved formidling ved udstillinger, i AULA
- Forældremøder for hele dagtilbuddet eller mindre grupper af forældre.
- Arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, fællesspisning

Det enkelte dagtilbud skal anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen. Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet.

Alle forældre er forskellige, det er dagtilbuddets ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet differentieret og baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Forældresamarbejder skal være tillidsfuldt og konstruktivt.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Nye familier:

Det er en fælles opgave at få etableret det positive samarbejde fra første dag i Græshoppen. I dialog planlægger vi den første tid, ud fra barnets behov. Vi har et fælles ansvar at etablere og udvikle vores samarbejde.

Daglige dialoger og vejledning

Vi prioriterer den daglige kontakt med forældrene, og tilbyder vejledning, når forældrene oplever at noget er svært. Nye familier bliver tilbudt en opstartssamtale efter ca. 3 måneder i Græshoppen.

AULA

En del af kommunikationen med forældrene er elektronisk, igennem Aula. Udover vores fysiske opslagstavler, med ugeplaner, invitationer til vores traditioner og årshjul, bruger vi Aula til at give forældrene et indblik i deres barns hverdag, gennem billeder, beskrivelser og vores traditionsvideo.

Sprogvurderinger

Vi har i fællesskab sat fokus på alle børns sprogvurderinger. I Græshoppen har vi flere pædagoger, der samarbejder omkring sparring og arbejdet med sprogvurderingerne. Efterfølgende inddrager vi forældrene om vurderingerne og det videre arbejde. Dette er for blandt andet at skabe tryghed og forudsigelighed i forældrene aktive del af deres børns læring. I samarbejdet indgår også et vigtigt og trygt samarbejde med Græshoppens tale/høre konsulent.

Trivselsvurderinger

På samme måde har vi en fælles struktur for tidlig opsporing og inddrager forældrene aktivt i processen.

I begge processer er det vigtigt at skabe tryghed og tillid i samarbejdet med forældrene, så barnet får de bedste muligheder for trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Tværfagligt team:

Når der er brug for mere eller udvidet samarbejde omkring barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse kan det tværfaglige team involveres. Forældrene bliver altid orienteret og skal give samtykke til denne drøftelse.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud skal reflektere over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Børn i udsatte positioner kan fx være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Furesø Kommune har opmærksomhed på børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal opleve sig som betydningsfulde og bidragende i fællesskaber og opleve at de har deltagelsesmuligheder. For at sikre dette anvender vi fælles redskaber og metoder.

Furesø Kommunes dagtilbud benytter en model for **Tidlig opsporing**, der systematiserer trivselsarbejdet og har særligt fokus på forældreinddragelse og det tværfaglige samarbejde. Formålet med trivselsvurderinger er tidligt at få øje på børn, der befinder sig i udsatte positioner og som ikke synes at trives i deres hverdag.

Hvis et barn ikke trives, inviteres forældrene til dialog, hvor man sammen vurderer hvordan trivslen kan forbedres og hvordan dagtilbud og hjemmet kan justeres, for bedre at kunne understøtte børnenes trivsel og udvikling.

Pædagogiske Arbejdsprocesser Furesø, PAF, en analysemodel og en fælles referenceramme for arbejdet med inklusion, kan anvendes for bedre at kunne få øje for sammenhængen mellem et barns trivsel og det pædagogiske læringsmiljø barnet indgår i.

I forhold til det enkelte barn beskrives indsatsen som:

- en **generel indsats**, den indsats, som alle børn behøver for at trives, udvikles, lære og dannes
- en **fokuseret indsats**, der er målrettet og af kortere varighed
- en **særlig indsats**, af længere varighed og involverer ofte fagpersoner udenfor dagtilbuddet, fx logopæd, fysioterapeut, psykolog

Dagtilbud har mulighed for at få faglige sparring af et tværfagligt team.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Det er vigtigt i Græshoppen at vi sammen finder de bedste løsninger og tager teksten fra børnepolitikken alvorligt "Alle børn skal trives, lære, udvikle sig og dannes",

Derfor prioriterer vi at skabe de bedste løsninger, så alle børn oplever at være en del af et fællesskab, stort eller lille. Børnene møder mange forskellige fællesskaber i løbet af en dag.

Vi er imødekomende overfor forældrene og møder dem ærligt og professionelt, så de altid ved, hvad og hvordan vi vurderer deres barns trivsel. Der er mulighed for at få forældresamtaler ved behov og vi prioriterer dette for at skabe det bedste samarbejde med forældrene. Vi tror på at tryghed hos forældrene giver tryghed hos børnene.

Hvis forældrene er udfordret på forskellig vis med sprog eller kompetencer, ser vi det som vores opgave, at få øje på forældrenes muligheder for at støtte deres barn bedst muligt.

Børn i udsatte positioner

I vores daglige praksis har vi særligt fokus på børn i udsatte positioner. Alle børn skal have de bedste deltagelsesmuligheder i fællesskaber. Alle børn kan være i udsatte positioner af og til. Det kan være svært at sige farvel eller svært at deltage i en leg. Det kan være svært at finde sine ting i garderoben eller at sproget "driller".

Det er vores opgave at planlægge vores daglige praksis, så vi understøtter børnenes muligheder for at være med i lege og fællesskaber. Vi tror på, at børn i fællesskaber også udvikler de andre børn i fællesskaber. Det giver alle børn gode muligheder for trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Sammenhænge

Dagtilbud tilrettelægger et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til o-klasse. At skabe sammenhæng kan fx handle om at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. At det pædagogiske læringsmiljø skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Furesø Kommune har fokus på at skabe sammenhænge for det enkelte barn omkring alle de overgange børn oplever. I hverdagens overgange mellem dagtilbud og hjem, i opstarten på dagtilbudslivet, overgangen mellem dagpleje eller vuggestue til børnehave, også i det integrerede dagtilbud og endelig overgangen til tidlig fritidsordning, FFO og skole.

I Furesø Kommune benyttes der ved alle børns overgange et [overgangsskema](#). I dette skema uddyber forældre og pædagogiske medarbejdere de opmærksomheder, som det vil være væsentligt, at pædagogiske medarbejdere i det nye tilbud kender til for bedst muligt at støtte det enkelte barn i at anvende sine erfaringer og kompetencer i den nye pædagogiske kontekst. Overgangsskemaet er oversat til flere sprog.

Furesø Kommune har et fælles afsæt for overgangen fra børnehave til skole, der beskriver [principper og procedurer for den gode overgang](#), herunder en overgangskanon. Overgangskanonen skal sikre, at alle børn i Furesø får fælles erfaringer og oplevelser, de kan inddrage i de nye fællesskaber, som de træder ind i ved overgangen fra børnehave til skole og FFO. Derudover indgår dagtilbud, FFO og skole lokale aftaler der understøtter børnene i overgangen og sikrer godt samarbejde mellem medarbejderne.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til FFO/skole.

Furesø Kommune har iværksat en prøvehandling hvor flere dagtilbud tager på hjemmebesøg i familier inden start i dagtilbud. Nogle steder sammen med sundhedsplejen.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til FFO og 0. klasse, herunder evt. lokale aftaler mellem dagtilbud og FFO-skole.

Når vi har gruppedag i Græshoppen arbejder vi specifikt omkring Den gode overgang, i gruppen med vores kommende skolebørn. I Græshoppen, har vi i mange år fået børn fra store dele af Farum, og vi sender kommende skolebørn af sted til flere skoler og endnu flere FFO'er og private fritidshjem. I Græshoppen arbejder vi sammen med Solvangskolen om den gode overgang i Furesø kommune. Udover samarbejdet med Solvangskolen, tager vi på besøg rundt på de andre skoler i Farum. Og som en del af den gode overgang, får vi også besøg af personale fra kommende skoler.

Arbejdet med progressionscirklen og overgangskanon

Når gruppen starter har vi i fællesskab en snak om skole ud fra progression cirklen, om hvad børnene tænker det betyder at skulle starte på FFO og skole, samt hvilke forventninger de tænker at de vil blive mødt med. Dette er med til at give os et indblik i hvor meget børnene egentlig ved om FFO og skole. Vi arbejder løbende med at støtte op om fortællingen og forståelsen for børnenes overgang fra børnehave til FFO. Og de mange besøg i kommunens mange FFO/fritshjem, giver børnene en bred forståelse for denne overgang.

Den gode overgang for os, er når børnene kommer videre med noget nyt, noget brugt og noget gemt.

Noget nyt, er børnenes parathed, nysgerrighed og lyst, til at møde nye mennesker og nye ting.

Noget brugt, er noget børnene har erfaret, prøvet og oplevet hos os, som bliver hos os som et godt minde.

Til sidst håber vi at børnene tager noget gemt med videre ... Hvad det er, er helt op til børnene selv.

Inddragelse af lokalsamfundet

I den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Dagtilbud kan invitere ældre medborgere, skolebørn eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

I [Furesø Kommune](#) er der mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet, fx Skolelandbruget, Hjortøgaard, biblioteker, idrætsfaciliteter, legepladser, Musikskolen, plejehjem, museer og mange muligheder for at udnytte forskellige naturområder, skov, sø, landbrug til forskellige pædagogiske aktiviteter.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at bringe ressourcer i lokalområdet i spil.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Græshoppen ligger godt placeret i forhold til at komme godt rundt i et nærmiljø, der giver masser af plads til at sætte vores pædagogiske læringsmiljøer i spil. Vi er i gåafstand til Furesø internationale skulpturpark, den omkringliggende skov, Farum sø og sandstranden ved Doktorens bugt. Vejen ned til biblioteket og kulturhuset, går igennem Kumbelhaven. Vi er også i gåafstand til området ved Right to Dream Park og de omkringliggende idrætsfaciliteter. Vi har haft en fantastisk formiddag i tennisklubben, arrangeret af tennisklubben. Transportmæssigt kan vi også komme fint rundt i kommunen, hvor vi blandt andet benytter os af besøg i skolelandbruget. Ture rundt i nærområdets legepladser og ovenstående, er en naturlig del af Græshoppens ugeaktiviteter, og projekter ind i de 6 lærerplanstemaer.

De seks læreplanstemaer

Til hvert af de seks læreplanstemaer er udarbejdet to overordnede mål. Den pædagogiske læreplan beskriver hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børn læring indenfor og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod, vedholdenhed og kompetencer til deltagelse. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

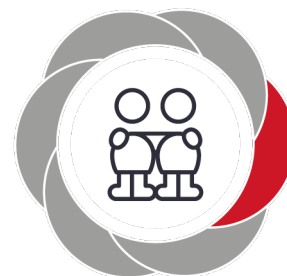
Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Praksisfortælling:

Det er sommerferietid. Jeg er på tur til skoven med en lille gruppe børn, de er i alderen 3 til 6 år. Da vi går ned til skoven ved skulpturparken, er det de 3 største børn der går forrest. Vi taler sammen om hvad vi ser og reglerne i trafikken. de bidrager alle med deres syn på og forståelse af reglerne. De tre børn bliver hørt på turen og bidrager med respons i dialogen. Ved fodovergangen står det ene barn forrest. Med voksen vejledning får han lov til at fortælle og vise hvad vi skal, stoppe og orientere os og kigge til venstre og højre flere gange. Da vi har orienteret os og en bilist stopper, viser drengen, at vi først lige skal have øjenkontakt med chaufføren før vi går. Der vises tillid og anerkendelse i hans "vejviserstatus" på turen. og læringen videregives til gruppen.

Social udvikling

Udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evne til medbestemmelse men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39 og Masteren til en styrket pædagogisk læreplan)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Praksisfortælling:

4 børn og jeg tager basketballen over til vores basketballkurv.

Jeg fortæller at de på skift skal kaste og derefter vente på deres tur i køen. Alle børnene prøver, men ingen af dem kan ramme, og en af dem siger; ”det er alt for svært!”. Jeg spørger om vi skal prøve at ramme ned i noget andet? Et af børnene forslår at vi kan bruge den blå tønd. Det synes alle børnene er en god ide, og vi hjælpes ad med at rejse tønd. Den op.

De skiftes igen til at kaste, og prøver at ramme ned i tønd. Børnene er meget tæt på at ramme ned i, hver gang. De begynder at heppe på hinanden, og flere børn kommer hen og vil være med. En af børnene fortæller til de andre børn som gerne vil være med, hvad de skal gøre og slutter af med at sige til en af de tilkomne børn om hun vil prøve.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Læringsmiljøet skal understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. De pædagogiske medarbejdere er sproglige rollemodeller for børnene, og børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

I Græshoppen er sprog en stor del af hverdagen, og noget vi mener, at vi aldrig bliver færdige med at have fokus på.

I Græshoppen har vi fokus på sprogstrategier, kommunikation og sprog i børnefællesskaber og rutinerne, samt de voksne som rollemodeller.

Et eksempel fra hverdagen kunne være, at vi har haft fokus på den voksne som rollemodel i rutinerne. I garderoben har den voksne været bevidst om at sætte ord på alt, hvad han/hun har foretaget sig. Efterfølgende har vi oplevet at børnene er blevet langt mere deltagende og aktive med sproget - fx jeg kan godt hjælpe dig med din lynlås, skal jeg have gummisko, sandaler eller gummistøvler på m.m. Vi vil arbejde videre med forældresamarbejds betydning for alle børns sproglige udvikling i Græshoppen.

Praksisfortælling:

”Hestepære”

Jeg sidder ved bordet og spiser frokost med 6 børn.

Under frokosten snakker vi om den mad vi har med.

Jeg har en pære med. Jeg kigger på pæren og siger ”Det er da sjovt, at en pære både kan være noget man spiser, men også en pære som sidder i en lampe”.

En af drengene siger fnisende til en anden ”Det kan også være en hestepære” – hvorpå drengene griner højtlydt.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Praksisfortælling:

Det er formiddag, og vi er på legepladsen, der er ikke så mange børn pga. ferie.

En dreng på 3 år går lidt rundt alene. Jeg spørger om han vil med hen i sandkassen og lege, ja siger han glad og siger "jeg vil bage en tomatkage".

Det lyder dejligt med en tomatkage siger jeg, mens vi er i gang med at finde vådt sand og sukker sand kommer en anden dreng over til os med en stor pind, som lige pludselig bliver til en haj. De 2 finder flere pinde som er små fisk, der skal pynte tomatkagen.

Efter et stykke tid er kagen glemt, og der er gravet et stort hul i sandet, som er en sø. Der er nu fuld gang i en fiskeleg hvor alle de små pinde og dem selv er blevet til fisk i sandkassen, og legen forsætter med at de svømmer rundt længe i sandkassen.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44 - 45)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

I Græshoppen er naturen dejlig tæt på, vi ligger 10 minutters gang fra Farum sø, som vi benytter som udflugts destination. Farum sø og dens omliggende skovområde byder på masser af aktiviteter, lige fra at finde dyr og insekter til at bade ved "Doktorens bugt". Naturen ses også på vores skønne legeplads, hvor børnene har rig mulighed for at boltre sig ved eksempelvis at klatre i vores klatretræ eller bygge hule i nogle af de mange små kroge vores gamle have danner.

At beskæftige sig med natur i dagtilbud rummer både et dannelses- og et læringsaspekt for børnene. Dannelsesaspektet består i den selvindsigt og forståelse for verden og andre væsner, som børn kan opbygge gennem oplevelser med natur.

Læringsaspektet styrkes bl.a. gennem aktiviteter og spil med fokus på fx årstider, landskaber og dyrearter.

I Græshoppen er det at være ude en del af den faste daglige rutine, hvilket giver børnene et naturligt forhold til at lege ude. I takt med at årstiderne skifter og klimaet ændrer sig, lærer børnene også at mærke sig selv og blive mere bevidste om vejrets forhold.

Som pædagogisk personale er vi bevidste om at agere som rollemodeller, vi tager udgangspunkt i børnenes nysgerrighed og understøtter dermed børnenes dannelses- og læringsproces. Det er eksempelvis vigtigt, at vi er klædt på efter vejrets forhold så vi kan deltage i børnenes leg, hvis det er regnvejrr.

I Græshoppen har vi vores egen lille køkkenhave, og en del frugttræer og blomsterbede, fra blomstens dag, som vi passer i fællesskab. I køkkenhaven bliver børnene inddraget i at plante, høste, tilberede samt at

spise det vi har. Vores frugttræer passer sig selv, men børnene lærer alligevel at man skal passe på træerne, og vente med at plukke, til frugter er modnet. Til vores årlig tradition Blomstensdag, inviteres børnenes bedsteforældre eller nærmeste slægtning, hvor de medbringer blomst, der plantes sammen med barnet. Dagens begivenheder er i sig selv rigtig værdifulde for børnene, og efterfølgende passer alle børnene på blomsterne, så de står fint hele sommeren.

I Græshoppen er vi bevidste om, at udeliv fremmer børns trivsel og flere aspekter af deres udvikling. Der er mange positive gevinster ved at tilbringe tid udenfor, bl.a. kan børn fordybe sig i leg med færre afbrydelser, samarbejde om fælles projekter, og de har mulighed for at udvikle sociale kompetencer og bruge kroppen mere aktivt. Både rutiner og aktiviteter kan foregå udendørs. Udelivet rummer andre legemuligheder end de indendørs lege, da udelegen er mere åben og fri. Der er plads til kreativitet og god mulighed for at prøve kræfter med risikofyldt leg. Selvom udelegen er mere åben og fri, er det stadig nødvendigt, at vi som pædagogisk personale afkoder de enkelte legesituationer og vurderer, om man skal holde sig bagved, ved siden af eller foran.

Science i Græshoppen er en tilgang, hvor vi som personale skal støtte børnene i at undersøge og eksperimentere med deres omverden. Arbejdet med science-tilgangen kræver at vi er nærværende og nysgerrige sammen med børnene. Vi går eksempelvis på insektjagt med børnene og sørger for at der er redskaber til rådighed, så vi kan undersøge dem efterfølgende.

Science er også et fokus på naturvidenskab og teknologi. Børnene får derfor ofte mulighed for at lege og eksperimentere med vand på legepladsen. I sandkassen bliver der eksperimenteret med at grave kanaler og søer samt vulkaner. Her lærer børnene at tænke systematisk, analytisk og undersøgende.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

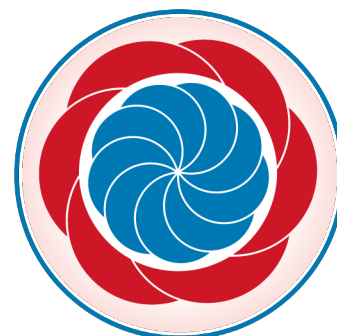
Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Praksisfortælling om fællesskab:

Det er mandag morgen og flere børn kommer tilbage fra ferie. Den ene pige har været tilbage et godt stykke tid, den anden kommer nu i børnehaven, de ser hinanden på legepladsen, på lang afstand. De løfter begge deres arme op og smilende løber de mod hinanden og giver et kæmpe kram, hvorpå den ene siger ”Du kom igen” den anden siger ”Jaa, jeg holdt jo bare ferie”. De tager hinanden i hånden og går i sandkassen for at lege.

Evalueringskultur

Dagtilbudslederen har ansvar for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen anvendes i løbende evalueringer, som led i en evalueringskultur, der udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Mindst hvert andet år evalueres den pædagogiske læreplan med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen offentliggøres. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Sådan beskriver Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, opgaven omkring evaluering i dagtilbud. Der bliver slået fast, at den pædagogiske dokumentation skal bruges til at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø for derigennem, at øge børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den løbende evaluering er et redskab for de pædagogiske medarbejdere og indgår i en evalueringskultur. Dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evaluering, kriterier og komplekse sammenhænge

Evaluering er et redskab der kan bidrage til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. At evaluere eller at vurdere et pædagogisk læringsmiljø kræver dialoger om hvad der er god kvalitet i læringsmiljøet og hvordan det gode pædagogiske læringsmiljø har betydning for børnene. Dialoger om kvalitet af pædagogisk praksis er vigtige og medvirker til, at gøre kriterier for evalueringer tydelige. Kvalitet forstået som hvad børnene skal have med sig og hvordan læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det understøtter bedst muligt Disse dialoger foregår blandt de pædagogiske medarbejdere og involverer dagtilbuddets forældrebestyrelse. De pædagogiske medarbejdere tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø efter de antagelser de har om, på hvilke måder læringsmiljøet bidrager til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dialoger om pædagogisk praksis skaber mulighed for refleksion og læring om egen praksis og mulighed for at justere denne. De pædagogiske medarbejdere vil opleve sådanne dialoger som meningsfulde måder at anvende evalueringer på.

Pædagogiske medarbejdere skal træffe mange vurderinger, beslutninger og handlinger i løbet af en dag. Mange handlinger sker hurtigt og baserer sig på de pædagogiske medarbejders professionelle dømmekraft; en erfaringsbaseret fornemmelse for hvad der sker og hvad der er vigtigst. I situationen kan der altid handles anderledes og refleksion over praksis er derfor central. I nuet er der sjældent tid og rum for refleksion, drøftelser og refleksion må ske efterfølgende og skal dokumenteres, fx noteres, for at kunne indgå i en senere systematisk evaluering og kunne give støtte til forandringer af handlinger og praksis. Pædagogisk praksis udfolder sig i komplekse processer, hvor både børn og voksne har intentioner med de handlinger og interaktioner der finder sted. I pædagogisk praksis er der ikke er entydighed mellem indsats og resultat; konteksten og de konkrete menneskers handlinger og beslutninger har betydning for hvad der sker i samspillet. Evalueringer af pædagogisk praksis skal kunne rumme denne kompleksitet. Når man

evaluerer, sætter man særligt lys på en del af det pædagogiske læringsmiljø, velvidende at man ikke kan indfange alt det, børn oplever over hele dagen. De pædagogiske medarbejdere udvælger altså et særligt fokus for evalueringen af det pædagogiske læringsmiljø. Dette fokus beskrives i det didaktiske redskab, PEF, planlægning og evaluering i Furesø, se mere på nedenfor.

Evaluering; kultur, kompetence og kapacitet

Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. En evalueringskultur forstås vi som en sammenhængende tilgang til evaluering og praksis, hvor evalueringer bidrager til udvikling af kvaliteten af den professionelle praksis. En evalueringskultur kræver at dagtilbuddet har udviklet evalueringskapaciteter.

Evalueringskapaciteter forstået som, at arbejde reflektivt med egen evalueringspraksis med henblik på, at blive bedre til at evaluere, til at anvende og omsætte evalueringer til et løft den pædagogiske kvalitet. Struktur og organisering af de pædagogiske medarbejders arbejde med didaktik; med planlægning, dokumentation og evaluering af pædagogisk praksis samt parathed og kompetence til sammen at reflektere over hinandens praksis og til at ændre denne, styrker en evalueringskultur. For at understøtte dagtilbuddenes arbejde med at opbygge en evalueringskultur anvender Furesø Kommune nogle fælles redskaber.

Fælles redskaber i Furesø Kommune

Furesø Kommunes dagtilbud anvender PEF som didaktisk redskab. Her planlægger, analyserer, udvikler, dokumenterer og evaluerer de pædagogiske medarbejdere igangværende pædagogiske forløb, rutinesituationer samt børnekulturen. PEF understøtter den løbende systematiske evaluering. Dokumentation der indgår i evalueringer, kan antage mange former: Interviews af børn, læringsfortællinger, fotos, børns tegninger, video, observationer, udstillinger, relations skemaer; barn-barn eller barn-voksen, logbøger eller skemaer til registrering.

Furesø Kommune understøtter arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan med Læringslaboratorier. I læringslaboratorierne mødes dagtilbudsledere og faglige fyrtårne som sammen udvikler, sparrer og henter ny inspiration og viden til det fortsatte arbejde med den pædagogiske læreplan. På læringslaboratorier sker videndeling, indhentning af ny viden og inspiration, planlægning af nye prøvehandlinger. Læringslaboratorierne veksler mellem debatter, sparring, reflektive teams og faglige input mv.

Til pædagogisk tilsyn er Furesø Kommune inspireret af KIDS, et redskab til Kvalitetsudvikling I Dagtilbud, KIDS ligger tæt op af det pædagogiske grundlag og de 12 mål der vedrører de 6 læreplanstemaer. KIDS anvendes af dagtilbud til inspiration til udvikling af kvaliteten af deres pædagogiske praksis. I de systematiske evalueringer kan dagtilbud med fordel hente inspiration i KIDS og i anbefalinger fra tilsyn.

Hverdagsevaluering, løbende systematisk evaluering og evaluering hvert 2. år

I Den styrkede læreplan er det beskrevet hvordan dagtilbud løbende skal evaluere på hvilke måder læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse samt at dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år.

Disse 3 niveauer søger vi koblet sammen, således at hverdagsevalueringer giver input til den løbende systematiske evaluering, der har PEF som omdrejningspunkt og endelig den evaluering af dagtilbuddets pædagogiske læreplan der finder sted hvert 2. år.

Tre niveauer af evalueringer, der bidrager og kvalificerer hinanden, indgår i arbejdet med læreplanen.

Hverdagsevalueringer

Hverdagsevalueringer er de uformelle og spontane refleksioner om evaluering som de pædagogiske medarbejdere gør sig, når de holder pause, har sovetime eller er på vej hjem fra arbejde. Disse evalueringer rummer vigtige observationer og refleksioner og kan bidrage til de løbende systematiske evalueringer af pædagogiske forløb og af det pædagogiske læringsmiljø. For at fastholde hverdagsevalueringerne gør de pædagogiske medarbejdere noter ud fra spørgsmål på trykte post-its:

- Hvad forløb godt?
- Hvad blev jeg opmærksom på?
- Hvilke intentioner havde børn/voksne?
- Hvad fik børn/voksne ud af forløbet?

Løbende og systematiske evalueringer

Noter fra hverdagsevalueringer indgår i de løbende og systematiske evalueringer som PEF understøtter. Rammer og struktur for de systematiske evalueringer skaber dagtilbudslederen lokalt. De systematiske evalueringer finder sted på møder hvor relevante pædagogiske medarbejdere deltager. PEF er rammen for indsamling af data og pædagogisk dokumentation og kobler hverdagsevalueringer med løbende systematiske evalueringer.

PEF rummer en spørgeguide der understøtter analysen af praksis:

- Børns udbytte ifht. beskrevne mål og det pædagogiske grundlag
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Hvad viser forløbet om vores refleksioner om valg af indsatser?
- Hvad viser evalueringen af nyt, overraskende og spændende?
- Hvad har vi voksne lært?
- Hvad vil vi vide mere om?
- Hvad tager vi med til næste forløb?

Dagtilbudslederen understøtter at den systematiske evaluering anvender dialogmetoder der bringer flere perspektiver frem og som fremmer udvikling af nye forståelser og ideer.

I processen med løbende og systematiske evalueringer kan dagtilbud arbejde med flere lyttepositioner. Udpegede pædagogiske medarbejdere holder særligt øje for:

- Børneperspektiv i forløbene
- Guldkorn der rummer vigtig viden og læring
- Det der er vigtigt at formidle og dele viden omkring
- Hvilke begrænsninger eller udgrænsninger børnene møder i forløbet

De opmærksomheder som medarbejderne fra forskellige lyttepositioner får, indgår i dialogerne.

Evaluering af læreplanen hvert 2. år

Dagtilbudsloven fremhæver: at lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen af den pædagogiske læreplan hvert 2. år.

PEF samt anden pædagogisk dokumentation udgør det materiale som evalueringen foretages ud fra. anbefalinger fra tilsynsrapporter medtænkes i evalueringen.

Processen for evalueringen er at dagtilbudsleder og medarbejdere, faglige fyrtårne laver oplæg til evalueringen og opfølgningen på arbejdet med den pædagogiske læreplan. Derefter inddrages den samlede medarbejdergruppe der kommer med input og siden skal forældrebestyrelsen inddrages i en drøftelse og har mulighed for at komme med input og forslag. Dagtilbudsleder har det endelige ansvar for den pædagogiske læreplan.

Evalueringen hvert 2. år tager form af en metaevaluering. En sammenfatning og en analyse af evalueringer fra PEF som er udarbejdet i perioden samt evt. anden pædagogisk dokumentation.

Fra disse PEF hentes informationer fra rubrikkerne:

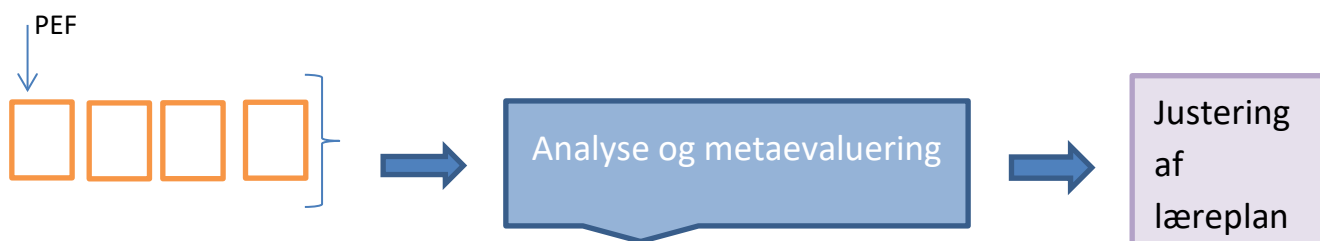
- Refleksion 1
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Refleksion 2
- Hvad tager vi med os

Der kigges på temaer der går på tværs: sammenhænge, tegn og mønstre eller noget der ikke er medtaget.

Vigtige spørgsmål er:

- Hvilken ny læring, erkendelse er gjort, hvor er der noget dagtilbuddet skal arbejde videre med
- Får I realiseret det pædagogiske grundlag tilstrækkeligt?
- Er jeres mål gode at evaluere på, er der forskel på mål for børn i vuggestue og børnehave?
- Har I fundet gode måder at få øje for børnenes perspektiver på?
- Er der et pædagogisk tema I har brug for at indhente mere viden omkring?
- Hvor er der noget i jeres pædagogiske læreplan I vil justere, fx korte retningsgivende refleksioner eller eksempler der bedre beskriver den pædagogiske praksis I tilbyder børnene

Oversigt over evalueringen hvert 2. år:

Hvordan vil vi sikre at hverdagevalueringer tilfører vigtig viden til de løbende og systematiske evalueringer, af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og så børnenes udbytte?

Hvordan udvikler vi evalueringskapaciteter, hvor har vi særligt behov? Og hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv. I kan også beskrive hvilket fokus I har lagt i jeres arbejde med at udvide jeres evalueringskapacitet og hvordan I arbejder med det?

Vi er et lille hus, hvor meget af det der sker i løbet af en dag i Græshoppen evalueres samlet. Den seneste PEF vi lavede, var omkring Natur, udeliv og Science, og omhandlede vand på legepladsen (Se nedenstående uddrag af PEF).

En PEF, tager tid, og vi havde den på henover to personalemøder. Det der især var en gevinst ved denne fremgangsmåde, var at det gav en større forståelse for vores unge medhjælpere og studerende. Udover dette skabte det nye veje og ideer i arbejdet med vand og læringsmiljøer.

Vi har det seneste år haft ekstra fokus på at få institutionen godt med igen. Blandt andet ved at genetablere Græshoppens traditioner gennem hele året. Vi har overordnet både til personalemøder og bestyrelsesmøderne evalueret disse traditioner og deres vigtighed i stadig at være en del af Græshoppens DNA. (Vores traditioner er med til at styrke fællesskabet for børn, forældre og personale) citat, fra vores forord. Vi har lavet en video, der ligger på Aula, over årets, mange traditioner. Udover personalets løbende evalueringer af læringstemaer, bruger vi fotodokumentation, som løbende evalueringsform i Aula.

PEF lavet i foråret 2023 Græshoppen

PÆDAGOGISK FORLØB: VAND I SAND	Science i Græshoppen er en tilgang, hvor vi som personale skal støtte børnene i at undersøge og eksperimentere med deres omverden. Arbejdet med science-tilgangen kræver at vi er nærværende og nysgerrige sammen med børnene. Vi går eksempelvis på insektjagt med børnene og sørger for at der er redskaber til rådighed, så vi kan undersøge dem efterfølgende. Science er også et fokus på naturvidenskab og teknologi. Børnene får derfor ofte mulighed for at lege og eksperimentere med vand på legepladsen. I sandkassen bliver der eksperimenteret med at grave kanaler og søer samt vulkaner. Her lærer børnene at tænke systematisk, analytisk og undersøgende.
UDGANGSPUNKT FOR PÆDAGOGISK FORLØB:	Børn er fascineret af vand og sand. Børn er på regnvejrsgange helt naturligt interesseret i at lege med vand, og de erfaringer tager de med videre på denne aktivitet. Vi sikrer god deltagelse muligheder ved at bruge hele sandkassen med flere baljer der bliver fyldt op. Aktiviteten er også god til at sikre deltagelsesmuligheder for børn der ikke lige har nogle relationer.
LÆRINGSMILJØER:	Børnekultur med gode mulighed for voksenpositionering (foran/ved siden af/bagved) Basil Bernstein

MÅL	KOBLING TIL PÆDAGOGISK LÆREPLAN
At børn for sansemæssige erfaringer med sand og vand i forskellige konsistens, og erfaring med vægt og masse	Krop, sanser og bevægelse Udeliv, natur og science
Skabe et fælles tredje, hvor man kan positionere børn i udsatte positioner.	Kultur, æstetik og fællesskaber, samt social udvikling

HVORFOR HAR VI VALGT DISSE INDSATSER?	HVAD VIL VI VOKSNE BLIVE KLOGERE PÅ?
Børn er fascineret af vand og sand. Børn er på regnvejrsgange helt naturligt interesseret i at lege med vand, og de erfaringer tager de med videre på denne aktivitet. Vi sikrer god deltagelse muligheder ved at bruge hele sandkassen. Når vi som indsats vælger at fylde baljer med vand, er det for at imødekomme børnenes interesser og fællesskabende aktiviteter.	Vi har allerede gode erfaringer med aktiviteten vand i sand, nu har vi også en god indsigt i kvaliteten i aktiviteten. Vi vil hen over forår/sommer/efterår 2023, lave hverdags evalueringer for at gå på opdagelse i de forventede tegn på læring.

FORVENTEDE TEGN PÅ LÆRING	INDSATSER
Personalet kan gå foran og bygge kanaler, som børnene selv går i gang med næste gang, eller på en regnvejrsgang.	I de perioder hvor vi ikke har vand fra vandpytter fylder vi baljer med vand i sandkassen. Vandet er tempereret efter årstiden.
I forhold til sociale kompetence, ser vi at børn har forståelse for hinandens projekter. Viser hensyn i ikke at træde sandet ned i de kanaler nogle af de andre børn bygger.	Opmærksom omkring børnegruppen der er ude, om der er behov for at vi starter en vandaktivitet op.
Børnene erfarer at vandmættet sand, er nemmere at bygge med.	Lytter til børnenes ønsker, når de efterspørger at få vand i sandkassen
Der skabes nye legerelationer i sandkassen, med børn der mødes i det fælles tredje. Med masser af fordybelse.	Vi vil efterstræbe at etablere en vandbane lavet i træ.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvilke tanker I gør jer for arbejdet med en metaevaluering og hvordan I vil involvere forældrebestyrelsen.

Vi har endnu ikke evalueret en PEF, med forældrebestyrelsen, idet vores refleksioner hen over forår og sommer ikke er færdiggjorte. Vi har planlagt at inddrage forældrebestyrelsen i kommende bestyrelsesmøde efter sommeren.

Når vi blandt andet har evalueret traditioner med bestyrelsen. Kommer vi rundt om målsætning med at "Vores traditioner er med til at styrke fællesskabet for børn, forældre og personale", ved specifikt at tale om hvad gør f.eks. en høstfest med børneoptrædende, aktivitetsboder og fællesspisning, for børnene, for forældrene, for personalet og for fællesskabet. Med fokus på hvad der virker. Det er vigtigt at forældrebestyrelsen er en aktiv del af Græshoppens traditioner, samt at vi fastholder den store opbakning fra hele forældregruppen.

Links:

Furesø Kommunes Børne- og Ungepolitik: [Børne- og ungepolitik](#)

Fortsat fremgang for Furesø, Byrådet mål for 2019 – 2020: [Fortsat fremgang](#) Vision 2030: [Vision 2030](#)

Fælles læringssyn 0 – 18 år: [Det fælles læringssyn](#)

Oplæg om dannesperspektiv til dannelsesrejsen, under udarbejdelse

Styrket pædagogisk læreplan, rammer og indhold, EMU [EMU: Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

FN's børnekonvention: [Unicef, børnekonventionen](#)

Dagtilbudsloven: [Dagtilbudsloven](#)